

**Andriej Aleksiejewiç Wieličko
1931-2015**

W dniu 11 listopada 2015 roku, w wieku 84 lat zmarł światowej sławy paleogeograf profesor Andriej Aleksiejewiç Wieličko, przyjaciel wielu polskich geografów i geologów, z którym mieliśmy szczęście wiele lat współpracować.

Urodził się 27.06.1931 r. w Rostowie nad Donem. W 1953 r. ukończył studia na Wydziale Geografii Uniwersytetu Moskiewskiego pod kierunkiem prof. Konstantina Konstantinowiça Markova. Stopień kandydata nauk uzyskał w Instytucie Geografii Akademii Nauk Związku Radzieckiego w 1957 r., doktora nauk – tamże w 1967. Tytuł profesora uzyskał w 1980 r., a w 1995 został członkiem Rosyjskiej Akademii Nauk.

Od 1972 r. był kierownikiem Laboratorium Paleogeografii (od 1992 – Laboratorium Geografii Ewolucyjnej) Instytutu Geografii AN. Jest autorem ponad 400 prac naukowych, w tym redaktorem naukowym i współautorem wielu monografii i kilku atlasów. Aktywnie działał w krajowych i międzynarodowych organizacjach i programach badawczych, m.in. jako: Wiceprzewodniczący Międzynarodowej Unii Badań Czwartorzędu (INQUA) (1991-1994), przewodniczący Komisji Atlasu Paleogeograficznego Czwartorzędu INQUA (1977-1990), wiceprzewodniczący Komisji Cyklu Radiowęglowego (1995-2003); członek komitetu programu „Globalne zmiany w przeszłości” PAGES, Międzynarodowego programu Geosfery i Biosfery, członek narodowego komitetu programu IGBP, zastępca przewodniczącego Komisji Badań Czwartorzędu Rosyjskiej Akademii Nauk. Od 2002 r. wchodził w skład międzynarodowego zespołu do oceny zmian klimatycznych (IPCC). Od 2003 r. był przewodniczącym Komisji „Ewolucja skorupy ziemskiej” i Komisji „Ewolucja środowiska” Międzynarodowej Unii Geograficznej. W czasie wielu lat pracy brał udział w rosyjskich i międzynarodowych projektach. Rezultaty tych badań są opublikowane w licznych rosyjskich i zagranicznych czasopismach naukowych.

Wchodził w skład wielu komitetów redakcyjnych rosyjskich i międzynarodowych czasopism, w tym polskiego Studia Quaternaria.

Był honorowym członkiem INQUA, a także członkiem Rosyjskiego Towarzystwa Geograficznego, Królewskiego Towarzystwa Geograficznego Belgii, Towarzystw Geograficznych Polski i Węgier oraz Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich. Wypromował 16 doktorów.

W roku 1996 Specjalna Komisja przy Prezydencie Federacji Rosyjskiej wyróżniła Go tytułem twórcy jednej ze szkół naukowych w Rosji – geografii ewolucyjnej. Dział ten jest skierowany na badania ewolucji środowiska, w tym klimatu, w celu oceny współczesnego i prognozowania przyszłego stanu geosfery kształtującego się pod wpływem czynników przyrodniczych i antropogenicznych. Jest laureatem licznych medali, orderów i nagród państwowych i naukowych. Wyrazem Jego zasług i popularności w środowisku polskich naukowców jest wybranie Go na członka zagranicznego Polskiej Akademii Umiejętności (2004).

Szeroki wachlarz kierunków badawczych Andrieja Wielički obejmował: paleogeografię młodszego kenozoiku (łącznie z paleoklimatologią, paleopedologią, paleokriologią), paleoekologię człowieka pierwotnego, analizę stanu współczesnego środowiska przyrodniczego i prognozy zmian z uwzględnieniem czynnika antropogenicznego.

W międzynarodowych badaniach nad lesssem Wieličko pojawił się wkrótce po warszawskim kongresie INQUA w 1961 r., kiedy to w Lublinie powstała Podkomisja Stratygrafii Lessu Europy pod przewodnictwem Juliusa Finka z Wiednia. Młody geograf z Moskwy zwrócił na siebie uwagę międzynarodowego zespołu nie tylko dlatego, że reprezentował państwo, którego obszar obejmuje przynajmniej połowę europejskiej pokrywy lessowej, ale i dlatego, że – jak szybko się okazało – miał już wielkie doświadczenie w badaniach lessu. Badania te obejmowały północną strefę lessów ukraińskich, ale również mniej znaną w zachodniej Europie rozległą, usytuowaną na jej wschodzie strefę osadów lessopodobnych (*ljossovidnych suglinkov*). Andriej Wieličko znał już wówczas języki obce, dlatego udzielał się na dorocznych lessowych sympozjach terenowych (Czechosłowacja, Niemcy, Austria, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Jugosławia). Systematycznie też wprowadzał na arenę europejską swych współpracowników z zespołu Akademii Nauk (Tatiana Morozova, Nina Čebotarieva, Vladimir Gričuk, Margarita Faustova, Anastasia Markova i inni). Był to zespół wybranych specjalistów z różnych dziedzin nauk o Ziemi, dających gwarancję wysokiego poziomu syntez paleogeograficznych. One właśnie stawały się z czasem głównym celem prac Andrieja Aleksiejewiça. Przykładem w badaniach lessu może być aktywny Jego udział w redagowaniu specjalnego numeru *Quaternary International* w 2006 r., dedykowanego pamięci Martona Pečsi, następcy J. Finka w roli przewodniczącego Podkomisji.

Swymi badaniami terenowymi wniósł wielki wkład w obecne rozpoznanie czwartorzędu całej Ziemi. Chodzi tu nie tylko o regionalne w swej skali, trwałe wyniki dotyczące stratygrafii lessu (np. briańska gleba kopalna jako stratotyp dla interstadiału briańskiego). Chodzi o ogólnoświatowe syntezy o głębokiej treści paleogeograficznej, oparte na dokładnej znajomości z autopsji dokumentów kenozoicznej przeszłości wielkiego obszaru od Karpat po Kamczatkę i od Morza Barentsa po Morze Kaspijskie, ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatu.

Takie szczególne predyspozycje otworzyły profesorowi Wieličce drogę do ścisłej współpracy z najlepszymi specjalistami w Stanach Zjednoczonych i publikowania tam i z nimi kolejnych monografii. Jego zasługą było, wspólnie z E. Wrightem z Minnesoty, przetłumaczenie i wydanie równoległe monografii czwartorzędu terytorium b. Związku Radzieckiego w języku angielskim i monografii czwartorzędu Stanów Zjednoczonych w języku rosyjskim. Ta wymiana zbliżyła do siebie obie szkoły naukowe.

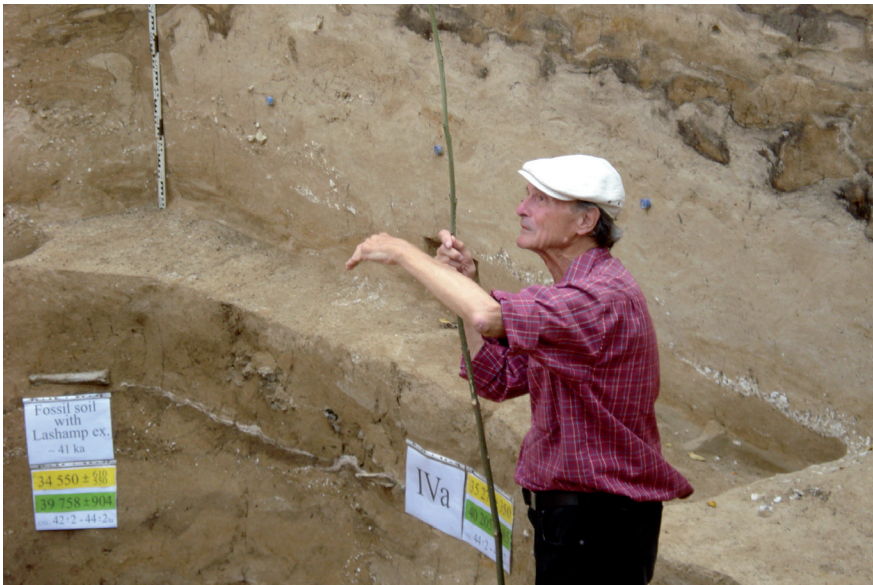
W latach 1980. Laboratorium Paleogeografii Instytutu Geografii Akademii Nauk ZSRR opracowało wspólnie z Zakładem Geomorfologii i Hydrologii Instytutu Geografii PAN monografię porównawczą paleogeografii obszarów Polski i Niziny Rosyjskiej w ostatnim glacie i holocenie. Ze strony polskiej realizatorami było interdyscyplinarne grono zrzeszone w Komitecie Badań Czwartorzędu PAN.

Od początku aktywności naukowej Andrieja Wielički pojawia się wśród jego zainteresowań wątek człowieka prądziejowego. W połowie ubiegłego wieku w wielu krajach europejskich zaznacza się wzrost zainteresowań prądziejami człowieka na tle stratygrafii geologicznej i ich związkami ze zmianami środowiska przyrodniczego. Pierwsze prace Wielički o tej tematyce pochodzą z lat 1957-1961, są to samodzielne artykuły dotyczące głównie geologicznego wieku stanowisk paleolitycznych Równiny Rosyjskiej. Ponadto zwracał uwagę na możliwość wykorzystywania materiałów archeologicznych do datowania osadów plejstoceńskich. W następnych latach Wieličko rozwija badania z tego zakresu we współpracy ze specjalistami różnych kierunków przyrodniczych: geologicznych, paleopedologicznych, paleobotanicznych, paleozoologicznych. Sprzyja temu istnienie interdyscyplinarnego zespołu współpracowników pracujących pod jego kierownictwem. Efektem są wieloautorskie prace dotyczące poszczególnych stanowisk głównie dorzezy Donu i Desny, publikowane między innymi w monograficznych tomach pod jego redakcją lub współredakcją oraz opracowania syntetyczne dotyczące m.in. wpływu środowiska na rozwój społeczności prądziejowych. W kolejnych latach, gdy nawiązywał coraz szerszą współpracę z naukowcami wielu krajów europejskich (w tym z Polski) oprócz innych zagadnień problematyka dotycząca człowieka prądziejowego nadal była ważna. Znaczącą pozycją dotyczącą osadnictwa prądziejowego na tle środowiska przyrodniczego jest wydana w 2008 r. książka pod wspólną redakcją A. Wielički i S. Vasilieva podsumowująca duży projekt związany z Międzynarodowym Rokiem Polarnym: *Droga na północ – środowisko i najstarsze osadnictwo Arktyki i Subarktyki*. Wieličko jest pierwszym współautorem opublikowanej w tej książce syntezy dotyczącej systemów adaptacji człowieka do środowiska w górnym paleolicie, mezolicie i neolicie Europy Wschodniej.

Po przemianowaniu Laboratorium Paleogeografii na Laboratorium Geografii Ewolucyjnej prof. A. Wieličko rozszerzył zakres swych zainteresowań na prognozy zmian środowiska przyrodniczego Ziemi, widząc potrzebę udziału badaczy przeszłości w stawianiu prognoz przyszłych zmian związanych z globalnym ociepleniem i wyczerpywaniem zasobów Ziemi. Uważał to za nasz obowiązek jako uczonych, a zarazem obywateli tej Ziemi. Do tych prac należy jego monografia z mapami i tablicami zmian zasięgów stref klimatycznych Eurazji w przypadku globalnego wzrostu temperatury atmosfery o 2°C. Można ufać, że Jego uczniowie będą nadal rozwijać ten kierunek badań.

Lubił i doceniał znaczenie prac terenowych. Pracował na stanowiskach paleolitycznych prawie do ostatnich swych dni. W terenie rysował, a właściwie malował każde odślonięcie lessu kolorowymi kredkami. Miał ich zawsze komplet w swej terenowej torbie.

Miał także inne talenty – tworzył grafiki, rysunki, akwarele. Leży przed nami pięknie wydany w 2013 r. album jego prac malarskich. Podczas swoich licznych podróży po świecie uwieczniał z natury krajobrazy. Pobyty w Polsce zaakcentował w albumie panoramami Wawelu i warszawskiej Starówki, a widok dworku Chopina w Żelazowej Woli wisił wśród innych obrazów w Jego moskiewskim mieszkaniu.

Fot. 1. Andriej Vieličko w czasie badań terenowych

On przyrodę nie tylko badał, ale był nią zafascynowany i ją kochał. Odszedł badacz środowiska z wielkiej rosyjskiej szkoły przyrodników. Pozostanie w naszej pamięci jako przyjaciel i wzór do naśladowania.

Teresa Madeyska

Instytut Nauk Geologicznych PAN, Warszawa

Józef E. Mojski

Państwowy Instytut Geologiczny – PIB, Gdańsk

Leszek Starkel

IGiPZ PAN, Kraków

Sprawozdanie z działalności Rady Naukowej Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im S. Leszczyckiego PAN w 2015 roku

2015 r. był pierwszym rokiem działalności nowej Rady Naukowej IGiPZ PAN wybranej na kadencję 2015-2018. Wybory te odbyły się zgodnie z procedurą określoną w Statucie IGiPZ PAN i w Regulaminie Rady Naukowej.

Podjęta w dniu 17 grudnia 2014 r. uchwała Rady Naukowej stanowiła, że w kadencji 2015-2018 będzie ona liczyć 36 członków, z których 13 osób – to profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy (wchodzący do Rady automatycznie), 5 – członkowie PAN skierowani do Rady przez Wydział IV, 15 – to pocho-

dzący z wyboru wybitni specjaliści spoza IGiPZ PAN, jak też niepełnozatrudnieni emerytowani pracownicy Instytutu (profesorowie i doktorzy habilitowani) i 3 osoby – to przedstawiciele adiunktów.

Skład Rady Naukowej IGiPZ PAN na kadencję 2015-2018 przedstawia się następująco: prof. dr hab. Leon Andrzejewski (UMK), prof. dr hab. Jerzy Bański (IGiPZ PAN), dr hab. Mirosław Błaszkiwicz (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Krzysztof Błażejczyk (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Marek Degórski (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Bolesław Domański (UJ), prof. dr hab. Ryszard Domański (członek rzeczywisty PAN), prof. dr hab. Piotr Eberhardt (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Jacek Herbich (UG), prof. dr hab. Tomasz Komornicki (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Piotr Korcelli (członek rzeczywisty PAN), dr hab. Ewa Korcelli-Olejniczak, prof. dr hab. Adam Kotarba (członek korespondent PAN), dr hab. Mariusz Kowalski, dr hab. Anna Kozłowska (IGiPZ PAN), dr hab. Barbara Krawczyk (IGiPZ PAN), dr hab. Roman Kulikowski (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Marek Kupiszewski (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Jan Matuszkiewicz (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Bogdan Ney (członek rzeczywisty PAN), dr hab. Paweł Prokop (IGiPZ PAN), dr hab. Zofia Rączkowska (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Ewa Roo-Zielińska (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Roman Soja (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Jerzy Solon (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Leszek Starkel (członek rzeczywisty PAN), prof. dr hab. Tadeusz Strykiewicz (UAM), prof. dr hab. Andrzej Suliborski (UŁ), dr hab. Tomasz P. Śleszyński (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Jacek Szlachta (SGH), prof. dr hab. Zbigniew Taylor (IGiPZ PAN), prof. dr hab. Grzegorz Węclawowicz (IGiPZ PAN) i prof. dr hab. Józef Stanisław Zegar (IERiGŻ).

Przedstawicielami adiunktów i asystentów w Radzie Naukowej są doktorzy Andrzej Affek, Konrad Czapiewski i Izabela Zawiska.

Pierwszemu posiedzeniu, na którym wybrano prezydium Rady Naukowej IGiPZ PAN, przewodniczył prof. dr hab. Krzysztof Malinowski – przewodniczący Rady Kuratorów Wydziału IV PAN. Funkcję przewodniczącego Rady powierzono ponownie prof. dr hab. Grzegorzowi Węclawowiczowi, a jego zastępców – prof. dr hab. Krzysztofowi Błażejczykowi i prof. dr hab. Zbigniewowi Taylorowi; sekretarzem została dr hab. Barbara Krawczyk. W posiedzeniach Rady będzie brać również udział (z głosem doradczym) dr Jarosław Baranowski – z-ca dyrektora Instytutu do spraw administracyjno-technicznych.

Powołano (spośród członków nowej Rady) dwie stałe komisje problemowe: do spraw geografii fizycznej i do spraw geografii społeczno-ekonomicznej pod kierunkiem wiceprzewodniczących Rady. Zgodnie z Ustawą o PAN powołano Rzecznika Dyscyplinarnego w IGiPZ PAN – prof. dr hab. E. Roo-Zielińską oraz wybrano Komisję Dyscyplinarną w składzie: dr Anna Bucała, prof. dr hab. Piotr Eberhardt, dr Piotr Gierszewski, prof. dr hab. Marek Kupiszewski, dr Jacek Wolski.

W pierwszym roku działalności Rady nowej kadencji odbyły się 4 posiedzenia w dniach: 4 marca, 13 maja, 30 września, 16 grudnia. Na posiedzeniach tych przeprowadzono postępowania:

– o nadanie dr. hab. Mirosławowi Błaszkiwiczowi (Zakład Zasobów Środowiska i Geozagrożeń) tytułu profesora nauk o Ziemi (uchwałę o poparciu tego wniosku podjęto w dniu 30 września 2015 r.). Trzeba tu dodać, że prowadzone w 2014 r. postępowania o nadanie dr hab. Ewie Roo-Zielińskiej i dr. hab. Tomaszowi Komornickiemu tytułu naukowego zakończyły się w dniu 17.02.2015 r. nominacjami profesorskimi.

– o nadanie dr. Piotrowi Rosikowi (Zakład Przestrzennego Zagospodarowania) stopnia doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii na podstawie osiągnięcia naukowego pt.: *Modelowanie i ewaluacja dostępności potencjałowej przestrzeni Polski z wykorzystaniem wielu wymiarów dostępności*. Nadanie dr. P. Rosikowi stopnia naukowego doktora habilitowanego miało miejsce w dniu 16 grudnia 2015 r.

Wszczęto 6 przewodów doktorskich: mgr. Jarosława Cebulskiego i mgr. Krzysztofa Kiszki (Zakład Badań Geosrodowiska), mgr. Mateusza Kramkowskiego (Zakład Zasobów Środowiska i Geozagrożeń), mgr. Filipa Piotrowskiego (Zakład Geografii Miast i Ludności), mgr. Sylwii Nowak (Studia Doktoranckie) i mgr. Pawła Sudry (Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa). W przewodach tych powołano promotorów i promotorów pomocniczych oraz określono tematy rozpraw doktorskich.

Rada Naukowa podjęła także uchwałę o przyjęciu rozprawy doktorskiej mgr. Sandry Słowińskiej i dopuszczenie jej do publicznej obrony, która odbędzie się na początku 2016 r.

Wnioskowano do Komitetu Nauk Geograficznych o nadanie prof. dr. hab. Leszkowi Starkłowi Medalu im. Wincentego Pola – za szczególne zasługi w dziedzinie rozwoju nauk geograficznych i popularyzowaniu osiągnięć geografii w społeczeństwie.

Zaopiniowano wnioski o przyznanie stypendiów naukowych MNiSW dla wybitnych młodych naukowców: dr. Piotrowi Rosikowi, dr. Michałowi Słowińskiemu i dr. Sebastianowi Tyszkowskiemu. W X edycji tego konkursu stypendia dla wybitnych młodych naukowców uzyskało więc 5 pracowników naukowych Instytutu. Oprócz wyżej wymienionych otrzymali je także dr. Anna Bucała i dr. Łukasz Wiejaczka.

Zgodnie ze Statutem IGiPZ PAN oraz Regulaminem Rady Naukowej przyjęto sprawozdanie z działalności naukowej Instytutu w roku 2014 oraz zaakceptowano plany na następne lata, a także zaopiniowano plan finansowy na 2015 r.

Pozytywnie odniesiono się do wniosków Dyrektora Instytutu – prof. dr. hab. Marka Degórskiego o:

- mianowanie prof. dr. hab. Tomasza Komornickiego na stanowisko profesora zwyczajnego w IGiPZ PAN,
- przedłużenie na rok 2016 obowiązku pełnienia funkcji redaktorów naczelných następujących wydawnictw Instytutu:

Geographia Polonica – dr. hab. Markowi Więckowskiemu

Przegląd Geograficzny – prof. dr. hab. Zbigniewowi Taylorowi

Prace Geograficzne – prof. dr. hab. Grzegorzowi Węclawowiczowi

Europa XXI – prof. dr. hab. Tomaszowi Komornickiemu

Monografie – prof. dr. hab. Markowi Degórskiemu

Studia Obszarów Wiejskich – dr. Konradowi Czapiewskiemu.

Prowadzono także prace nad „Regulaminem zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasadami komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych”

Barbara Krawczyk
IGiPZ PAN, Warszawa

**XXII Konferencja z cyklu Stratygrafia Plejstocenu Polski
pt. „Plejstocen Kotliny Płockiej oraz postglacjalna transformacja
jej rzeźby”**

Gołaszewo koło Kowala, 31.08-4.09.2015 r.

W dniach od 31 sierpnia do 4 września 2015 r. odbyła się Gołaszewie koło Kowala XXII Konferencja z cyklu Stratygrafia Plejstocenu Polski, pt. „Plejstocen Kotliny Płockiej oraz postglacjalna transformacja jej rzeźby”. Głównym organizatorem spotkania był Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk, a także Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Uniwersytet Łódzki, Komitet Badań Czwartorzędu Polskiej Akademii Nauk oraz Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły. Otwarcia konferencji dokonał prof. dr hab. Leszek Marks. Po nim przemawiali panowie Witold Kwapiński – dyrektor Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego oraz Andrzej Przybycin z Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego. W konferencji uczestniczyło 74 naukowców z 22 ośrodków akademickich i badawczych, w tym 7 naukowców niemieckich.

Początek konferencji poświęcony był zagadnieniom badawczym związanym z obszarem Kotliny Płockiej oraz otaczających ją wysoczyzn. Profesor dr hab. Małgorzata Roman zaprezentowała syntezę poglądów na budowę geologiczną rejonu Kotliny Płockiej opartą w dużym stopniu na jej szczegółowych badaniach terenowych z wykorzystaniem analizy struktur glaciektonicznych. Prof. dr hab. Stanisław Lisicki przedstawił koncepcję ewolucji rzeźby terenu Kotliny Płockiej i obszarów przyległych w czwartorzędzie. Kolejne referaty wygłosili dr Piotr Gierszewski na temat roli zbiornika włocławskiego w kształtowaniu środowiska przyrodniczego doliny dolnej Wisły oraz mgr Joanna Rychel – o atrakcjach geoturystycznych Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego i okolic.

Podczas sesji referatowych pierwszego i drugiego dnia konferencji poruszano zagadnienia geologiczne, stratygraficzne, petrograficzne, paleoekologiczne, dotyczące obszarów objętych ostatnim zlodowaceniem (Pomorze Wschodnie, Polska północno-wschodnia, centralna, północne Niemcy) oraz obszarów staroglacjalnych. Wystąpienia traktowały m.in. o genezie lessów, analizie petrograficznej, rozwoju form dolinnych, analizie mikro-morfologicznej osadów laminowanych, stratygrafii zlodowaceń, spiętrzeniach glaciektonicznych, genezie drumlinów i form powodzi podlodowcowych. Dużo uwagi poświęcono problemom związanym z kalibracją i interpretacją datowań metodami OSL i berylu ¹⁰Be.

Podczas sesji posterowej, sprawnie poprowadzonej przez dr hab. Barbarę Woronko, poruszono wiele ciekawych zagadnień, m.in. datowania bezwzględne, które ponownie wywołało ożywioną dyskusję.

Kotlina Płocka oraz jej najbliższe otoczenie od dawna przyciągały wielu badaczy. Zainteresowanie to wynikało z bogactwa form, osadów czwartorzędowych oraz ich wpływu na krążenie wody i denudację chemiczną oraz mechaniczną. Region wokół Włocławka i Płocka – to południowa część lobu Wisły ostatniego zlodowacenia.

Okolice Płocka i Włocławka są obszarem współczesnych przekształceń rzeźby oraz ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze. Najbardziej zauważalnym przejawem antropopresji na tym obszarze jest zbiornik włocławski. Zbiornik ten jest unikalnym obiektem, na którym można badać tempo dostosowania środowiska do dużej skali zabiegów hydrotechnicznych na rzekach Niżu Środkowoeuropejskiego. Zachodnie Mazowsze

i wschodnie Kujawy są również obszarem deficytu wody, uwarunkowanego klimatycznie. Dla planowania i wykonania obiektów retencji wody w tym obszarze bardzo istotne jest poznanie warunków hydrogeologicznych obiegu wód gruntowych i powierzchniowych.

Sesje terenowe, które odbyły się w czasie kolejnych trzech dni konferencji, pokazały zarówno różnorodność geologiczną obszaru okolic Kotliny Płockiej, jak i złożoność procesów antropogenicznych mających wpływ na współczesne procesy sedymentacyjne w zbiorniku włocławskim i pobliskich jeziorach.

Pierwsze stanowisko zostało zaprezentowane przez prof. Małgorzatę Roman. Moreny czołowe okolic Paruszewic-Otmianowa są doskonałym przykładem możliwości poznania struktury i wieku form marginalnych zaplecza maksymalnego zasięgu lobu płockiego. Na kolejnym stanowisku – Kretki-Boża Wola – była okazja do zaprezentowania syntetycznego spojrzenia na cały plejstocen Kotliny Płockiej i jej otoczenia (M. Roman). O historii poglądów na temat powstania oraz sukcesji sedymentacyjnej i etapach powstawania ozu gostynińskiego dowiedzieliśmy się z prezentacji stanowiska w miejscowości Osada na południe od Gostynina (M. Roman, S. Lisicki).

Istotnym składnikiem krajobrazu Kotliny Płockiej są formy eoliczne: równiny piasków pokrywowych i duże pola wydmowe. Tematyka eoliczna została przedstawiona w stanowisku Goreń (J. Rychel, B. Woronko, M. Karasiewicz, M. Błaszkiwicz). Autorzy zwrócili uwagę na źródło dostawy materiału eolicznego, jakim były osady budujące terasy rzeczne i pradolinne Wisły.

Ostatnim punktem w programie pierwszego dnia sesji terenowych było stanowisko usytuowane w okolicy Jez. Rakutowskiego. Rezerwat faunistyczny Jezioro Rakutowskie położony jest w granicach Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, tworzącego korytarz ekologiczny pomiędzy Kampinoskim Parkiem Narodowym a Puszczą Bydgoską. W ciągu stu ostatnich lat powierzchnia jeziora zmniejszyła się o 2/3. Informacje o genezie, rozwoju oraz zmianach powierzchni jezior w dolinie Wisły przedstawili A. Bartczak, D. Brykała, P. Gierszewski, H. Kaczmarek, J. Kordowski, M. Kramkowski, M. Słowiński i S. Tyszkowski. O ochronie przyrody w G-WPK opowiadał pan Lesław Urbankiewicz, pracownik Parku.

Drugi dzień sesji terenowych dotyczył w dużym stopniu współczesnych procesów sedymentacji osadów dennych oraz przekształcania brzegów sztucznych zbiorników wodnych. W stanowisku na zaporze stopnia wodnego we Włocławku omówione zostały współczesne procesy sedymentologiczne w sztucznym zbiorniku nizinym ze względnie dużym tempem wymiany wody w stosunku do typowych obiektów jeziornych (P. Gierszewski). Procesy geodynamiczne związane z reaktywacją osuwisk po oddaniu zbiornika do eksploatacji zostały z kolei przedstawione na stanowisku Góra Zamkowa koło Dobrzynia nad Wisłą (H. Kaczmarek, S. Tyszkowski, M. Roman, M. Banach).

Analiza glacyotektoniki krawędziowej Kotliny Płockiej była dyskutowana na stanowisku Kuzki (M. Roman, R. Żuk). Uczestnicy konferencji mieli okazję zobaczyć wielkoskalowe deformacje odsłaniające się w klawie zbiornika włocławskiego. Starannie przygotowane ściany odsłoneń schodzące bezpośrednio do wody można było podziwiać z pokładów niewielkich łodzi. Po wycieczce statkiem nastąpił krótki postój w Płocku, gdzie dr D. Brykała przedstawił rys historyczny miasta i okolic.

Ostatni punkt drugiego dnia sesji terenowych ponownie dotyczył sedymentacji zbiornikowej. Zapis antropopresji w osadach małych zbiorników zaporowych ukazuje stanowisko Soczewka, na drugim najstarszym zbiorniku zaporowym w Polsce (160 lat

funkcjonowania). Zagadnienia sedymentacji, a także opis zjawiska i skutków katastrofalnego spłynięcia części wód zbiornika w 1979 r. przedstawili D. Brykała, P. Gierszewski, J. Kordowski, H. Kaczmarek, S. Tyszkowski i P. Lamparski.

Tematyka ostatniego, trzeciego dnia sesji terenowych koncentrowała się na sedymentacji osadów w jeziorze Gościąż oraz uwarunkowaniach współczesnych procesów geochemicznych okolicznych zlewni. Geologiczne uwarunkowania transportu materii rozpuszczonej w ciekach i wodach gruntowych zostały przedstawione w stanowisku Ruda (P. Gierszewski). Prezentację terenową zamknęło Jezioro Gościąż, najbardziej spektakularne miejsce w tym regionie Polski z bardzo dobrze zachowanymi rocznie laminowanymi osadami jeziornymi obejmującymi cały późny glacjał i holocen (M. Błaszkievicz, T. Goslar). Uczestnicy konferencji mieli okazję obserwować pobieranie rdzeni osadów laminowanych z dna jeziora Gościąż przez zespół niemiecko-polskiego wirtualnego instytutu ICLEA.

Fot. 1. Profesor Mirosław Błaszkievicz objaśnia uczestnikom konferencji znaczenie laminowanych osadów jeziora Gościąż w rekonstrukcji klimatu późnego glacjału i holocenu.

(Fot. P. Lamparski)

Organizatorzy konferencji mają nadzieję, że uczestnicy wyjechali z niej zadowoleni z wrażeń naukowych i dyskusji przy stanowiskach terenowych. Niepowtarzalna atmosfera konferencji możliwa jest dzięki grupie stałych bywalców, którzy i tym razem nie zawiedli.

Streszczenia referatów oraz opis stanowisk znajdują się w przewodniku konferencji, który jest dostępny w zasobach bibliotek IGiPZ PAN.

Piotr Lamparski
IGiPZ PAN, Toruń

R E C E N Z E N C I

PRZEGLĄD GEOGRAFICZNY
2016, 88, 1

Redaktor Przeglądu Geograficznego uprzejmie dziękuje niżej wymienionym osobom, które w okresie od stycznia do grudnia 2015 r. recenzowały materiały nadesłane do Redakcji.

Aneta Afelt
Stefan Z. Alexandrowicz
Zygmunt Babiński
Artur Bajerski
Krzysztof Bartoszek
Grzegorz Baziur
Marek Błaś
Krzysztof Błażejczyk
Tomasz Bryndal
Maciej Dąbski
Dariusz Dobrzyński
Paweł Frączek
Ireneusz Gościniak
Magdalena Górczyńska
Alicja Graczyk
Jerzy Grzeszczak
Robert Guzik
Krzysztof Gwosdz
Dariusz Ilnicki
Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz
Bohdan Jałowicki
Krzysztof Janc
Ryszard J. Kaczka
Jacek Kaczmarek
Jerzy Karczewski
Wojciech Kisiąła
Piotr Korcelli
Urszula Korzeniak
Anna Kozłowska
Barbara Krawczyk
Jakub Kronenberg
Sławomir Kurek

Piotr Lamparski
Janusz Łach
Adam Łajczak
Piotr Matczak
Elżbieta Michałowska
Beata Namysłak
Tadeusz Niedźwiedź
Agnieszka Olechnicka
Katarzyna Ostaszewska
Małgorzata Owczarek
Adam Płoszaj
Piotr Rosik
Piotr Siłka
Marcin Słowik
Roman Soja
Dariusz Sokołowski
Marcin Stępiak
Bogdan Suchecki
Roman Suligowski
Tadeusz Szczypek
Jerzy Szwagrzyk
Przemysław Śleszyński
Małgorzata Świątek
Maria Tkocz
Grzegorz Węclawowicz
Stanisław Węglarczyk
Anita Wolaniuk
Jacek Wolski
Czesław Wysocki
Łukasz Zaborowski
Andrzej Zborowski

